

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2023/63

Karar Sayısı : 2024/15

Karar Tarihi: 23/1/2024

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 25. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen 16. maddesine 8/6/2022 tarihli ve 7409 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen ikinci fıkranın Anayasa'nın 2., 5., 36., 42., 49. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Öğretmen olarak görev yapan davacının staj başvurusunun reddine yönelik işlemin iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 16. maddesi şöyledir:

"Aranacak şartlar :

Madde 16 – (Değişik: 2/5/2001 - 4667/11 md.)

3 üncü maddenin (a), (b) ve (f) bentlerinde yazılı koşulları taşıyan ve Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında başarılı olanlardan, stajyer olarak sürekli staj yapmalarına engel işleri ve 5 inci maddede yazılı engelleri bulunmayanlar, staj yapacakları baroya bir dilekçe ile başvururlar.

(Ek fıkra:8/6/2022-7409/1 md.) Avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla herhangi bir işte sigortalı olarak çalışılması avukatlık stajının yapılmasına engel değildir. Adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar hariç olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir. İlgili birimlerce stajın yapılması konusunda gereken kolaylık sağlanır. Bu fıkraya ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 5/3/2023 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görülmüştür.

2. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı

kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi hâlinde veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

3. Bakılmakta olan davanın konusu, halk eğitim merkezinde öğretmen olarak görev yapan davacının baroya yaptığı staj başvurusunun reddine yönelik işlemin iptali talebine ilişkindir. Bu itibarla itiraz konusu kuralın birinci cümlesi ile ikinci cümlesinde yer alan "*Adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar hariç olmak üzere...*" ibaresinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

4. Açıklanan nedenle 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen 16. maddesine 8/6/2022 tarihli ve 7409 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen ikinci fıkranın;

A. Birinci cümlesi ile ikinci cümlesinde yer alan "*Adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar hariç olmak üzere...*" ibaresinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından bu cümleye ve ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B. Kalan kısmının esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

5. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Murat ÖZDEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgisi görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

6. 1136 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre avukatlık mesleğine kabul edilebilmek için Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma, Türk hukuk fakültelerinden birinden mezun olma veya yabancı ülke hukuk fakültesinden mezun olup da Türkiye hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden başarılı sınav vermiş bulunma, avukatlık stajını tamamlayarak staj bitim belgesi almış olma, levhasına yazılmak istenen baro bölgesinde ikametgâhi bulunma ve bu Kanun'a göre avukatlığa engel bir hâli olmama şartlarını taşımak gerekir.

7. Kanun'un 4. maddesinde ise adli, idari ve askerî yargı hakimlik ve savcılıklarında, Anayasa Mahkemesi raportörlüklerinde, Danıştay üyeliklerinde, üniversiteye bağlı fakültelerin hukuk bilimi dersleri dalında profesörlük, doçentlik, yardımcı doçentlik

görevlerinde dört yıl, kamu kurum ve kuruluşlarının hukuk müşavirliği görevinde on yıl süre ile hizmet etmiş olanlar ile Türk vatandaşları ve Türk uyuşuna kabul olunanlardan yabancı hukuk fakültelerinden mezun olup da geldikleri yerde dört yıl süreyle mahkemelerin her derecesinde hâkimlik, savcılık veya avukatlık yapmış ve avukatlığı meslek edinmiş bulunanlar yönünden -3. maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yazılı olduğu biçimde Türk hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden usulüne uygun olarak yapılan sınavlarda başarı göstermiş ve ayrıca Türkçeyi iyi bilir oldukları da bir sınavla anlaşılmış olmak kaydıyla- staj yapma şartının aranmayacağı hüküm altına alınmıştır.

8. Kanun'un 5. maddesine göre avukatlık mesleği ile birleşemeyen bir işle uğraşanların avukatlık mesleğine kabul istemi ret olunur. Avukatlıkla birleşemeyen işler ise 11. maddede sayılmıştır. Buna göre aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görev, sigorta prodüktörlüğü, tacirlik ve esnaflık veya mesleğin onuru ile bağdaşması mümkün olmayan her türlü iş avukatlıkla birleşemez.

9. 12. madde uyarınca ise milletvekilliği, il genel meclisi ve belediye meclis üyeliği, hukuk alanında profesör ve doçentlik, özel hukuk tüzel kişilerinin hukuk müşavirliği ve sürekli avukatlığı ile bir avukat yazıhanesinde ücret karşılığında avukatlık, hakemlik, arabuluculuk, tasfiye memurluğu, yargı mercilerinin veya adli bir dairenin verdiği herhangi bir görev veya hizmet, 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de (KHK) başka iş veya hizmetle uğraşmaları yasaklanmamış bulunmak şartıyla; bu KHK'nın kapsamına giren iktisadi devlet teşekkülleri, kamu iktisadi kuruluşları ve bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ve iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşları dışında kalıp sermayesi devlete ve diğer kamu tüzelkişilerine ait bulunan kuruluşların yönetim kurulu başkanlığı, üyeliği, denetçiliği, anonim, limitet, kooperatif şirketlerin ortaklığı, yönetim kurulu başkanlığı, üyeliği ve denetçiliği ve komandit şirketlerde komanditer ortaklık, hayri, ilmi ve siyasi kuruluşların yönetim kurulu başkanlığı, üyeliği ve denetçiliği, gazete ve dergi sahipliği veya bunların yayım müdürlüğü avukatlıkla birleşmeyen işlerden sayılmaz.

10. Kanun'un 15. maddesine göre avukatlık stajı bir yıldır. Stajın ilk altı ayı mahkemelerde ve kalan altı ayı da en az beş yıl kıdemi olan ve staj yaptığı baroya kayıtlı bir avukat yanında yapılır. Stajın hangi mahkeme ve adalet dairelerinde, ne surette yapılacağı yönetmelikle gösterilir.

11. 16. maddede ise avukatlık stajı yapmak isteyenlerde aranacak şartlar düzenlenmiştir. Buna göre 3. maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (f) bentlerinde yazılı şartları taşıyan ve Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında başarılı olanlardan, stajyer olarak sürekli staj yapmalarına engel işleri ve 5. maddede yazılı engelleri bulunmayanlar, staj yapacakları baroya bir dilekçe ile başvurabilecektir.

12. 16. maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla herhangi bir işte sigortalı olarak çalışmasının avukatlık stajının yapılmasına engel olmadığı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkranın ikinci cümlesine göre adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar hariç olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir. Söz konusu cümlenin "...kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya

pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir.” bölümü itiraz konusu kurallardan ilkinin oluşturmaktadır.

13. Fıkranın itiraz konusu üçüncü cümlesinde ilgili birimlerce stajın yapılması konusunda gereken kolaylığın sağlanacağı, itiraz konusu dördüncü cümlede ise bu fıkraya ilişkin usul ve esasların Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

14. 21. maddeye göre avukatlık stajı, ilgilinin başvurusu üzerine 20. madde gereğince ilgili baro yönetim kurulunca alınan karara istinaden listeye yazılmayla başlar.

15. 23. maddede stajın kesintisiz olarak yapılacağı, stajyerin haklı nedenlere dayanarak devam etmediği günlerin, engelin kalkmasından sonraki bir ay içinde başvurduğu takdirde, mahkeme stajı sırasında Adalet Komisyonu, avukat yanındaki staj sırasında ise baro yönetim kurulu kararı ile tamamlattırılacağı, stajın yapıldığı yere göre adalet komisyonu başkanı ve baro başkanının haklı bir engelin bulunması hâlinde yanında staj yaptığı avukatın da görüşünü alarak stajyere otuz günü aşmamak üzere izin verebileceği, stajyerin, avukatla birlikte duruşmalara girmek, avukatın mahkemeler ve idari makamlardaki işlerini yapmak, dava dosyaları ve yazışmaları düzenlemek, baroca düzenlenen eğitim çalışmalarına katılmak, baro yönetim kurulunca verilen ve yönetmelikte gösterilecek diğer ödevleri yerine getirmek ile yükümlü olduğu, stajyerlerin, meslek kurallarına ve yönetmeliklerde belirlenen esaslara uymak zorunda oldukları belirtilmiştir.

B. İtirazın Gerekçesi

16. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kurallarda yer alan “...kolaylık sağlanır.” ibaresi ile gereken kolaylığın ne şekilde ve hangi kişi ve kurumlar tarafından sağlanacağına belirsiz olduğu, dolayısıyla kuralın belirlilik ilkesine aykırı olduğu, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların fiilî olarak staj yapmama kararının avukatlık mesleğinin niteliğini daha da düşüreceği ve avukatlık mesleğini icra etmek isteyenler arasında haksız rekabete yol açabileceği, bu durumun devletin kişilerin ve toplumun refahını sağlama göreviyle bağdaşmadığı, avukatlık mesleğinin yargılama faaliyeti kapsamında iddia ve savunma hakkı bakımından önemli bir görev olduğu, maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi ve adil yargılama yapılabilmesi için avukatların nitelikli ve işinin ehli olması gerektiği, bu takdirde savunma hakkının, hak arama özgürlüğünün ve adil yargılanma hakkının gerçek anlamda sağlanabileceği, bunun yönteminin ise avukatlık stajının donanımlı ve fiilî bir şekilde yapılması olduğu, avukatlık stajının şeklen yapılması hâlinde amaçlanan niteliğin ve mesleki gelişimin sağlanamayacağı, kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılmayacağı, öğretmenlere avukatlık stajı yapma imkânının tanınması nedeniyle öğretmenlerin derslere girmeyebileceği, bu durumun öğrencileri gelişimsel ve akademik açıdan olumsuz etkileyeceği, kuralların avukatlık stajını fiilî olarak yapan ve herhangi bir geliri veya işi olmayan hukuk fakültesi mezunu ile şeklen yapan ve kamuda görev yapan veya özel sektörde sigortalı olarak çalışan hukuk fakültesi mezunu vatandaşlar arasında ayırıma neden olabileceği, bu durumun eşitlik ilkesiyle de bağdaşmadığı, bu suretle çalışma barışının bozulabileceği ve avukat sayısındaki artış nedeniyle işsizliğin gündeme gelebileceği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 5., 36., 42., 49. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1. Kanun'un 16. Maddesinin İkinci Fıkrasının İkinci Cümlesinin "...kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir." Bölümünün İncelenmesi

17. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

18. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri *belirlilik* ilkesidir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarına göre anılan ilke, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olmasını gerektirmektedir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154).

19. Kuralla kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların görevleri sırasında avukatlık stajı yapılabilmesi öngörülmektedir.

20. Kamu kurum ve kuruluşlarına ait kadro ve pozisyonların ihdası, iptali ve kullanılmasına dair esas ve usuller 10/7/2018 tarihli ve (2) numaralı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde (CBK) düzenlenmiştir. Anılan CBK kapsamına giren kurum ve kuruluşların 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi memur kadroları CBK'ya ekli (I) Sayılı Cetvel'de, hâkimlik ve savcılık mesleklerinde bulunanlara ve bu mesleklerden sayılan görevlere ait kadrolar (II) Sayılı Cetvel'de, öğretim elemanı kadroları (III) Sayılı Cetvel'de, sözleşmeli personel pozisyonları (IV) Sayılı Cetvel'de ve işçi kadroları (V) Sayılı Cetvel'de sayılmıştır. Bununla birlikte itiraz konusu kuralın tüm kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanları kapsamı nedeniyle CBK'nın 3. maddesi gereğince CBK kapsamı dışında tutulan kadro ve pozisyonlarda görev yapanlar hakkında da kuralın uygulanacağı, yalnızca 1136 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde açıkça istisna tutulmuş olması nedeniyle adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar açısından kuralların geçerli olmayacağı açıktır.

21. Kuralda hangi kamu personelinin avukatlık stajı yapabileceğinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetildiğinde kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

22. Anayasa'nın 2. maddesiyle güvence altına alınan hukuk devleti ilkesi gereğince kanunların kamu yararı amacını gerçekleştirmek amacıyla yapılması gerekir. Anayasa Mahkemesince *kamu yararı* konusunda yapılacak inceleme, kanunun kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığının araştırılmasıyla sınırlıdır. Anayasa'nın çeşitli hükümlerinde yer alan

kamu yararı kavramının Anayasa’da bir tanımı yapılmamıştır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi kamu yararı; bireysel, özel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yarardır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın yalnız özel çıkarlar için veya yalnız belli kişilerin yararına olarak kanun hükmü konulamaz. Böyle bir durumun açık bir biçimde ve kesin olarak saptanması hâlinde söz konusu kanun hükmü Anayasa’nın 2. maddesine aykırı düşer. Açıklanan istisnai hâl dışında bir kanun hükmünün gereksinimlere uygun olup olmadığı, hangi araç ve yöntemlerle kamu yararının sağlanabileceği kanun koyucunun takdirinde olduğundan bu kapsamda kamu yararı değerlendirmesi yapmak anayasa yargısıyla bağdaşmaz (AYM, E.2018/138, K.2019/94, 24/12/2019, § 7).

23. Kuralın adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında görev yapan tüm kamu görevlilerini kapsadığı gözetildiğinde yalnızca belirli kişilerin yararına bir düzenleme olduğu söylenemez. Kural kamu görevlilerinin görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu suretle kamu görevlilerinin mesleki kariyerleri açısından ilerlemeleri ve bu kapsamda -ilgili mevzuat gereğince aranan diğer şartları taşımaları hâlinde-avukat ve hukuk müşaviri gibi kadrolara atanabilmeleri mümkün olabilecektir. Söz konusu kamu personeli diğer avukat stajyerleri gibi 1136 sayılı Kanun ile Türkiye Barolar Birliği ve barolarca belirlenen avukatlık stajına ilişkin yükümlülüklerin tümüne de uymak zorundadır. Bu hususta kural kamu görevlilerine diğer avukat stajyerlerine göre bir ayrıcalık tanımamaktadır. Bu yönüyle kuralın kamu yararı dışında başka bir amaç güttüğü söylenemez.

24. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 2. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa’nın 128. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa’nın 2. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa’nın 128. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa’nın 5., 36., 42. ve 49. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. Kanun’un 16. Maddesinin İkinci Fıkrasının Üçüncü Cümlesinin İncelenmesi

25. Kural ile ilgili birimlerin avukatlık stajının yapılması konusunda gereken kolaylığı sağlayacağı hüküm altına alınmıştır.

26. 657 sayılı Kanun’un 99. maddesine göre memurların haftalık çalışma süresi genel olarak kırk saattir. Bu süre cumartesi ve pazar günleri tatil olmak üzere düzenlenir. Ancak bu Kanun’a, özel kanunlara, CBK’lara veya bunlara dayanılarak çıkarılacak yönetmeliklerle, kurumların ve hizmetlerin özellikleri dikkate alınmak suretiyle farklı çalışma süreleri belirlenebilir.

27. Anılan Kanun’un 100. maddesine göre günlük çalışmanın başlama ve bitme saatleri ile öğle dinlenme süresi, bölgelerin ve hizmetin özelliklerine göre merkezde

Cumhurbaşkanınca, illerde valiler tarafından tespit olunur. Bununla birlikte memurların yürüttükleri hizmetin özelliklerine göre, bu madde uyarınca tespit edilen çalışma saat ve süreleri ile görev yerlerine bağlı olmaksızın çalışabilmeleri mümkündür. Bu hususa ilişkin usul ve esaslar, Cumhurbaşkanınca belirlenir.

28. Kanun'un 102. ve 103. maddelerinde memurların yıllık izni, 104. maddesinde mazeret izni, 105. maddesinde hastalık ve refakat izni, 108. maddesinde aylıksız izin düzenlenmiştir.

29. 4. maddenin birinci fıkrasının (B) bendine göre de bu Kanun'a göre çalıştırılacak sözleşmeli personele kullanılacak izinler Cumhurbaşkanınca belirlenir. Bu bağlamda 28/6/1978 tarihli ve 16330 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'ın 9. maddesinde sözleşmeli personelin yıllık izni ve diğer izinleri düzenlenmiştir.

30. 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Karamamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair KHK'nın 20. maddesine göre de anılan KHK kapsamındaki sözleşmeli personelin, haftalık çalışma süresi kırk saattir. İş ve işyerinin çalışma şartları dikkate alınarak tatil ve çalışma günleri, günlük çalışmanın başlama ve bitme saatleri ile günün yirmi dört saatinde devamlılık gösteren hizmetlerdeki çalışma şekillerinin tespitine, teşebbüs veya bağlı ortaklıkların yönetim kurulları yetkilidir.

31. KHK'nın 21. maddesinde bu personelin yıllık izinleri düzenlenmiş, 23. maddesinde sözleşmeli personelin mazeret, refakat, hastalık izinleri ile ücretli veya ücretsiz izinleri hakkında kadroları ekli (1) Sayılı Cetvel'de gösterilen personelin tabi olduğu hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla yıllık izin dışındaki izinler yönünden sözleşmeli personel hakkında 657 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır.

32. Kamu kurum ve kuruluşlarının işçi pozisyonlarında görev yapan personele ise 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri uygulanmaktadır.

33. Kamu personeline, avukatlık stajı yapması için gereken kolaylığın sağlanması hususunda ilgili birimlerin -personel mevzuatı da dahil olmak üzere- tabi olduğu mevzuata uygun davranması gerektiği açıktır. Bu kapsamda gerek kamu personeli gerek ilgili birimler gerekse bu konuda ortaya çıkabilecek uyumsuzlukların çözümü bakımından *ilgili kanuni düzenlemeler çerçevesinde* stajın yapılması hususunda kamu personeline ne şekilde bir kolaylık sağlanabileceğinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık, net ve öngörülebilir şekilde düzenlemesi gerekmektedir. Ancak kural anılan mevzuat çerçevesinde avukatlık stajı yapacak personele ilgili birimlerce nasıl bir kolaylık sağlayacağına ilişkin, ilgili birimlere yol gösterici nitelikte bir düzenleme içermemektedir. Bu durum avukatlık stajının yapılması sırasında sağlanacak kolaylıklarda ilgili birimlerin farklı ve keyfi uygulamalarına da neden olabilecek niteliktedir. Dolayısıyla kuralın belirlilik ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

34. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 128. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Kurallın Anayasa'nın 5., 36., 42. ve 49. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3. Kanun'un 16. Maddesinin İkinci Fıkrasının Dördüncü Cümlesinin İncelenmesi

35. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 7., 123. ve 124. maddeleri yönünden incelenmiştir.

36. Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükmeye yer veren Anayasa'nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması "*demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum*" olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca, gerekçede "*Millet adına kanun koyma yetkisini yasama meclisi yerine getirir. Bu yetki devredilemez. Ancak, Anayasanın 99 ve 129 uncu maddeleri hükümleri saklıdır*" denilmek suretiyle bu ilkenin anlamı ve istisnaları belirtilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere, yasama yetkisinin devredilemezliği, esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın 7. maddesi ile yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesidir (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, § 15; E.2022/54, K.2022/99, 8/9/2022, § 25).

37. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması, yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 57; E.2022/54, K.2022/99, 8/9/2022, § 26).

38. Anayasa'nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmenin türevsel nitelikteki düzenleyici işlemlerine bırakılması mümkündür. Anayasa'da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülmemen konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı karamameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa'nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumdakinden çok daha geniş olabilecektir (AYM, E.2018/91, K.2020/10, 19/2/2020, § 110; E.2019/36, K.2021/15, 4/3/2021, § 56; E.2022/54, K.2022/99, 8/9/2022, § 27).

39. Dava konusu kuralla 1136 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasına ilişkin usul ve esasların Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte düzenleneceği öngörülmüştür. Anılan fıkrada ise avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla herhangi bir

işte sigortalı olarak çalışılmasının avukatlık stajının yapılmasına engel olmadığı, adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar hariç olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabileceği ve ilgili birimlerde stajın yapılması konusunda gereken kolaylığın sağlanacağı hükme bağlanmıştır.

40. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlara görevleri sırasında avukatlık stajının yapılması konusunda ilgili birimlerde ne şekilde kolaylık sağlanacağı belirlenmediği, bu konuya ilişkin genel ilke ve çerçevenin çizilmediği gözetildiğinde kuralla idareye tanınan sınırsız düzenleme yetkisinin yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle bağdaşmadığı anlaşılmıştır.

41. Öte yandan Anayasa'nın 123. maddesinin birinci fıkrasında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Anılan maddede yer alan idarenin bütünlüğü ilkesi hiyerarşi ve vesayet olmak üzere iki tür yetki ile sağlanmaktadır. Bir kurumun kendi iç ilişkisi bakımından söz konusu olan ve aynı zamanda o kurumun görevlileri arasındaki astlık-üstlük durumunu ifade eden hiyerarşi ilişkisi yönetme yetkisinden doğmaktadır (AYM, E.2020/72, K.2022/160, 13/12/2022, § 129; E.2020/59, K.2023/53, 22/3/2023, § 10).

42. Hiyerarşi, hem merkezi yönetim içinde yer alan örgütler ve bunlara bağlı birimler arasındaki hem de yerinden yönetim kuruluşlarının kendi içindeki bütünlüşmeyi sağlayan araçtır. İdari vesayet ise merkezi yönetim ile yerinden yönetim kuruluşları arasındaki bütünlüşmeyi sağlayan araçtır (AYM, E.2018/15, K.2018/78, 5/7/2018, § 7; AYM, E.2022/142, K.2023/32, 16/2/2023, § 20). Bu bağlamda hiyerarşiyi idari vesayetten ayıran en önemli özelliklerden birisi, hiyerarşinin tek bir tüzel kişiliğin kendi içindeki, vesayetin ise iki ayrı tüzel kişilik arasındaki hukuki ilişki olmasıdır.

43. Makam silsilesi şeklinde tanımlanabilecek olan hiyerarşi kelimesi, idare hukuku bakımından en genel anlamıyla idare içinde yer alan görevliler arasındaki tabiiyet ilişkisini, başka bir ifadeyle ast-üst ilişkisini ifade etmektedir. Öğretide de kabul edildiği üzere hiyerarşi içinde alt kademede yer alan görevlilerin yükümlülüklerini, amir konumunda olan görevlilerin emir ve talimatı altında yerine getireceği açıktır. Bu yönüyle hiyerarşi, astlar ile üst kademedeki amirler arasındaki emir ve talimat ilişkisini de içermektedir (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, §§ 354, 355).

44. Ayrıca, Anayasa'nın "*Cumhurbaşkanı yardımcıları, Cumhurbaşkanına vekâlet ve bakanlar*" kenar başlıklı 106. maddesinin beşinci fıkrasının ilk cümlesine göre gerek Cumhurbaşkanı yardımcıları gerekse bakanların her biri doğrudan Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Devlet tüzel kişiliği içinde bakanlar ve bakanlıklar arasında hiyerarşi veya astlık-üstlük ilişkisi söz konusu değildir. Başka bir anlatımla bir bakan ve bakanlığın, diğer bakan ve bakanlıkların herhangi biri üzerinde hiyerarşi yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla bakan ve bakanlıkların birbirleri üzerinde emir ve talimat verme, denetleme gibi yetkileri bulunmamaktadır (AYM, E.2021/28, K.2024/11, 18/1/2024, § 134).

45. Anayasa'nın 124. maddesinde de Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzel kişilerinin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla

yönetmelikler çıkarabileceği düzenlenmiştir. Anayasa'nın anılan maddesinde kamu kurum ve kuruluşlarına verilen yönetmelik çıkarma yetkisinin hiyerarşi ve idari vesayet yetkisine ilişkin anayasal ilkeler gözetilerek, yönetmelik çıkaracak kamu kurum ve kuruluşunun hiyerarşik yönden kendi astı konumunda bulunan birimlerde hüküm ve sonuç doğuracak şekilde kullanılması gerektiği açıktır. Dolayısıyla kamu kurum ve kuruluşlarına, hiyerarşi ve idari vesayet yetkilerini aşacak biçimde yönetmelik çıkarma yetkisi verilmesi Anayasa'ya uygun olmaz.

46. Dava konusu kural, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilme imkânına ilişkin usul ve esasların Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesini öngörmektedir. Kuralla, Adalet Bakanlığına tanınan yetki sadece Adalet Bakanlığı hiyerarşisine dahil olan birimler yönünden değil Türk idari teşkilatına dahil tüm birimler yönünden bağlayıcı nitelik taşıyan düzenleme ihdas edilmesini kapsamaktadır. Adalet Bakanlığının kendi hiyerarşisi altında bulunmayan birimleri de bağlayıcı nitelikte yönetmelik çıkarma yetkisiyle donatılması Anayasa'nın 123. ve 124. maddelerine aykırıdır.

47. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 123. ve 124. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 128. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 5., 36., 42. ve 49. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

IV. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

48. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*" denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

49. 1136 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümlelerinin iptal edilmeleri nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

V. HÜKÜM

19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen 16. maddesine 8/6/2022 tarihli ve 7409 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen ikinci fıkranın;

A. İkinci cümlesinin "...*kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir.*" bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Üçüncü ve dördüncü cümlelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

23/1/2024 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun (Kanun) 16. maddesine eklenen ikinci fıkranın ikinci cümlesinde yer alan "*kamu kurum ve kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir*" bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. İtiraz konusu kural uyarınca kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilecektir. Kamu görevlilerinin görevleri sırasında avukatlık stajı yapmalarının önünde kural olarak herhangi bir anayasal engel bulunmamasıyla birlikte, bu stajın nasıl yapılabileceğinin de kanunda gösterilmesi ve bu konuda ortaya çıkabilecek belirsiz ve öngörülemez durumların giderilmesi gerekmektedir.

3. Aynı şekilde avukatlık stajına ilişkin Anayasa'da özel bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte, adil yargılanma hakkı başta olmak üzere anayasal hakların etkili şekilde korunmasının yargının kurucu unsurlarından olan avukatın stajının nitelikli şekilde yapılmasını sağlamaya yönelik yasal tedbirler alınmasını gerektirdiği açıktır. Nitekim, Anayasa Mahkemesinin bir kararında vurgulandığı üzere "*Güçlü ve bağımsız savunma mesleği; hukukun üstünlüğünün, hukuksal uzlaşmanın, adil yargılanma duygusunun ve toplumsal barışın güvencesi olup bu değerler, mesleğinde yetkin bağımsız savunucularla teminat altına alınmıştır*" (AYM, E.2007/16, K.2009/147, 15/10/2009).

4. Elbette kanun koyucu avukatlık staj süresini ve şartlarını Anayasa'nın 135. maddesinde düzenlenen kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından olan Türkiye Barolar Birliği'nin ve baroların idari özerkliğini zedelemeyecek şekilde yeniden düzenleyebilir ve bu kapsamda kamu görevlilerinin görevleri sırasında staj yapmasını sağlayacak tedbirler alabilir. Ancak bu düzenlemelerin Anayasa'ya aykırı olmaması gerekir.

5. Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan hukuk devletinin temel unsurlarından biri belirliliktir. Bu ilke gereğince kanuni düzenlemelerin açık, net, belirli ve öngörülebilir olması gerekmektedir. Her ne kadar avukatlık stajının tam zamanlı olarak yapılacağına dair bir yasal düzenleme bulunmaması da Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliği'nin muhtelif maddeleri uyarınca avukatlık stajının altı ayı mahkemelerde (m.12), altı ayı da avukat yanında (m.14) olmak üzere bir yıl sürdüğü ve kesintisiz olarak (m.13) yapıldığı anlaşılmaktadır.

6. Bu bağlamda tam zamanlı olarak görev yapan kamu görevlilerinin görevleri sırasında aynı zamanda avukatlık stajını nasıl yapacaklarına dair herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Tam da bu nedenle Kanun'un 16. maddesine eklenen fıkranın "*İlgili birimlerce stajın yapılması konusunda gereken kolaylık sağlanır*" şeklindeki üçüncü cümlesi iptal edilmiştir (bkz. §§ 25-34). Bu kurala ilişkin iptal gerekçeleri iptal talebi reddedilen kural için de geçerlidir.

7. Diğer yandan, kamu görevlilerinin görevleri sırasında avukatlık stajı yapmasına imkân tanıyan düzenlemelerin, bir yandan Anayasa'nın 128. maddesi gereğince memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülen kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri aksatmayacak, diğer yandan da Anayasa'nın 36. maddesinde güvenceye alınan hak

arama özgürlüğünü ve adil yargılanma hakkını işlevsiz kılmayacak şekilde olması gerekmektedir. İtiraz konusu kuralda, yukarıda belirtildiği üzere, herhangi bir belirlilik bulunmadığından Anayasa'nın diğer maddelerine aykırılığın olup olmadığının denetlenmesi imkânı da bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğunu düşündüğümden çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu tarafından iptal istemi reddedilen kural; “... *kamu kurum ve kuruluşlarının, kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir.*” şeklindedir. Kuralın ne anlama geldiği 1136 sayılı Kanunun staja ilişkin hükümleri değerlendirilerek belirlenebilir.

2. Kanunun 13, 15, 16., 18. maddelerine göz atıldığında stajın 6 ayı mahkemeler nezdinde, kalan 6 ayı da avukat yanında olmak üzere yapılacağı öngörülmüş, anılan düzenlemelerde stajın yarı zamanlı veya belirli bir oranda devam aranmadan yapılabileceği belirtilmemiştir. Başka deyişle avukatlık stajı için mesleğin gerekleri kapsamında mesai saati takibi gerekli görülmesi dahi uygulamanın tam zamanlı bir şekilde düzenlendiği anlaşılmaktadır. İncelenen kural düzenlenirken anılan kanun hükümlerinde bir değişiklik yapılmamıştır. Bu noktada yasa koyucunun belirli bir mesleğin staj aşamasına ilişkin kolaylıklar tanıma yönünde takdir yetkisinin olduğu söylenebilir. Ne var ki hukuk devleti ilkesi uyarınca yasa koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Bununla birlikte bir taraftan kamu görevlilerinin buldukları idarelerdeki kamu hizmetleriyle ilgili yasal yükümlülükleri bulunurken diğer yandan avukatlık stajının yapılaş şeklinde kuralın amacına uygun bir değişiklik de yapılmamışken kamu görevlilerinin de görevde iken staj yapacaklarının düzenlenmesi bir çelişkiye neden olmaktadır.

3. Diğer taraftan Mahkememiz avukatlık mesleğiyle ilgili olarak önceki bir kararında staj dönemi ve eğitiminin önemini şöyle ifade etmiştir: “ *Yargının kurucu unsurlarından olan, bağımsız, serbestçe temsil eden, hukuksal ilişkilerin düzenlenmesinde, her türlü hukuksal sorun ve uyuşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesinde ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasında temel görev üstlenen avukat, hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının da önemli bir unsurudur. Güçlü ve bağımsız savunma mesleği; hukukun üstünlüğünün, hukuksal uzlaşmanın, adil yargılanma duygusunun ve toplumsal barışın güvencesi olup bu değerler, mesleğinde yetkin bağımsız savunucularla teminat altına alınmıştır.*” (AYM, E.2007/16, K.2009/147, 15/10/2009)

4. İlk olarak belirtmeli ki kural, asli ve sürekli görevler için istihdam edilen kamu görevlilerine görevleriyle bağlantısı olmayan bir konuda kamu hizmetini yürütme görevini mesai saati yönünden ihmal etmeyi gerektiren bir imtiyaz tanınmasına yol açmaktadır. Böyle bir imtiyazın meşru amacının ne olduğu kuraldan anlaşılacaktır. Kuralın bu nedenle iptali gerekmektedir.

5. İkinci olarak, incelenen kuralla beraber kanunda meydana gelen çelişki iki ihtimalden birine yol açabilecek niteliktedir. Buna göre ilkin staj kanunda öngörüldüğü gibi eğitim ve öğrenim amaçlarına uygun olarak yürütülemeyecek ve böylece avukatlık mesleğinin gerektirdiği mesleki bilgi ve beceriye sahip meslek mensubu yetiştirilmesi amacına ulaşamayacaktır. Uygulamanın stajın gereklerine uygun olarak yürütülmesi durumunda ise bu kez kamu görevlisinden beklenen tam zamanlı çalışmaya yapılmasına ilişkin yasal gereklilik yerine getirilemeyecek, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde aksaklık meydana gelebilecektir. Tam zamanlı çalışması gereken kamu görevlilerinin resmi çalışma saatlerinde ne şekilde staj yapabilecekleri kuraldan anlaşılacaktır. Avukatlık stajı yapmak isteyen kamu görevlileri bakımından da kuralın ne anlama geldiği ve stajı ne şekilde yapabilecekleri konusunda belirli

ve öngörülebilir bir düzenleme olduğu söylenemez. Bu yönüyle kural kanunun bütünlüğü ve diğer kanunlarla ilişkileri kapsamında kamu görevinin ve stajın ne şekilde sürdürüleceği konusunda belirsizlik içermektedir. Dolayısıyla kuralın hukuk devleti ilkesi boyutuyla Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu için iptal edilmesi gerektiği görüştüneyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞI OY

Mahkememiz çoğunluğunca, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen 16. maddesine 8/6/2022 tarihli ve 7409 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen ve "Avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla herhangi bir işte sigortalı olarak çalışılması avukatlık stajının yapılmasına engel değildir. Adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar hariç olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir. İlgili birimlerce stajın yapılması konusunda gereken kolaylık sağlanır. Bu fıkraya ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte düzenlenir." hükmünü içeren ikinci fıkranın ikinci cümlesinin **"...kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir."** bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE karar verilmiştir.

Söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olması nedeniyle iptali gerektiği yolunda Sayın Yusuf Şevki Hakyemez tarafından yazılan karşı oyda belirtilen gerekçelerle ben de anılan kuralların iptali gerektiği görüşüyle çoğunluk görüşüne dayalı iptal talebinin reddine dair karara katılmıyorum.

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. İtiraz konusu kuralla kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

2. Adalet sisteminin savunma ayağını oluşturan avukatlık mesleğinin hukuk devleti, adil yargılanma hakkı ve demokratik toplum düzeni açısından haiz olduğu önem izahtan varestedir. Bu önem göz önüne alındığında mesleği yerine getireceklerin gerekli bilgi ve donanımına sahip olması, vatandaşların nitelikli savunma hizmeti almaları ve yargı süreçlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için olmazsa olmaz koşullardan birini oluşturmaktadır. Bu amaca ulaşmada avukatlık stajı önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla bu stajın layıkıyla yerine getirilmesi gerekmektedir.

3. Avukatlık stajının devamlılık ve tam gün mesai gerektiren bir iş olduğunu, olması gerektiğini düşünürsek avukatlık stajı yapmak isteyen kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev alan kişilerin hem kamu kurumunda çalışması hem de staj yapması belirsizliğe neden olmaktadır. Kamu kurumunda çalışma normalde tam gün mesai gerektirdiğinden kişinin avukatlık stajını hakıyla nasıl yerine getireceği hususunda muğlaklık ve belirsizlik mevcuttur. Schrödinger'in kedisi gibi belli bir anda hem var olmak hem de yok olmak gibi kuantum dünyasında ortaya çıkabilecek bir durum içinde bulunmadıkça, klasik fizik kurallarına göre bir kişi aynı anda iki yerde birden olamayacağına göre ya kamu hizmetini sunmada ya da avukatlık stajını yerine getirmede birtakım sorunların ortaya çıkması çok muhtemeldir.

4. Belirtilen gerekçelerle kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı düştüğü kanaatiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2/5/2001 tarihli ve 4667 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle değiştirilen 16. maddesine 8/6/2022 tarihli ve 7409 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen ikinci fıkranın ikinci cümlesindeki "...kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir" ibaresinin Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olmadığı şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. Dava konusu ibarenin yer aldığı fıkrada avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla herhangi bir işte sigortalı olarak çalışılmasının avukatlık stajının yapılmasına engel olmadığı, adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar hariç olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabileceği, bu süreçte ilgili birimlerce stajın yapılması konusunda gereken kolaylıkların sağlanacağı ve bu fıkra ile ilişkin usul ve esasların Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte düzenleneceği öngörülmektedir.

3. Kuraldaki Anayasa'ya uygunluk denetimindeki temel sorun kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların görevleri sırasında avukatlık stajı yapılabilmesi noktasındaki belirsizlikte karşımıza çıkmaktadır.

4. Nitekim Mahkememiz yerleşik içtihadında da ifade edildiği üzere hukuk devleti ilkesinin temel unsurlarından birisi olan belirlilik ilkesi gereğince yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması gerekmektedir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılmaktadır (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154).

5. Dava konusu kuralda kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların görevleri sırasında avukatlık stajı yapılabilmesi öngörülmekle birlikte kuralın yer aldığı maddede veya başka kanunlarda kamu görevlilerinin görev sırasında yapacakları bu staj süresinde kamu görevini ne şekilde yürütecekleri, staj süresi boyunca bu kişilerin izinli sayılıp sayılmayacağı, staj ile kamu hizmetinin eş zamanlı biçimde nasıl yürütüleceği hususlarında bir belirleme yer almamaktadır.

6. Oysa staj yapmakta olan kamu görevlilerinin buldukları kadroda yaptıkları görev de avukatlık stajları da tam zamanlı mesaiyi gerekli kılmaktadır. Bu nedenle her iki farklı işin eş zamanlı olarak nasıl gerçekleştirileceğinin kuralarda belirli hale getirilmesi zorunludur.

7. Bu konuda sadece dava konusu ibarenin akabindeki cümlede stajla ilgili olarak ilgili birimlerce stajın yapılması konusunda gereken kolaylıkların sağlanacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte bu cümle aynı dosyada Mahkememizce oybirliği ile iptal edilmiştir. Bunun dışında kanunda kamu görevlilerinin avukatlık staj süresi boyunca mesaisinin stajda ve kamu görevinde ne şekilde yapılacağı konularında bir belirleme mevcut

değildir.

8. Mahkememizin oybirliği ile iptal ettiği “İlgili birimlerde stajın yapılması konusunda gereken kolaylık sağlanır.” şeklindeki bahse konu cümleye ilişkin gerekçede şu değerlendirmeye yer verilmiştir:

“Kamu personeline, avukatlık stajı yapması için gereken kolaylığın sağlanması hususunda ilgili birimlerin -personel mevzuatı da dahil olmak üzere- tabii olduğu mevzuata uygun davranması gerektiği açıktır. Bu kapsamda gerek kamu personeli gerek ilgili birimler gerekse bu konuda ortaya çıkabilecek uyumsuzlukların çözümü bakımından ilgili kanuni düzenlemeler çerçevesinde stajın yapılması hususunda kamu personeline ne şekilde bir kolaylık sağlanabileceğinin herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık, net ve öngörülebilir şekilde düzenlemesi gerekmektedir. Ancak kural anılan mevzuat çerçevesinde avukatlık stajı yapacak personele ilgili birimlerde nasıl bir kolaylık sağlayacağına ilişkin, ilgili birimlere yol gösterici nitelikte bir düzenleme içermemektedir. Bu durum avukatlık stajının yapılması sırasında sağlanacak kolaylıklarda ilgili birimlerin farklı ve keyfi uygulamalarına da neden olabilecek niteliktedir. Dolayısıyla kuralın belirlilik ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.” (Bkz.: § 33).

9. Esasında Mahkememizin oybirliği ile iptal ettiği bu cümledeki belirlilik sorunu yukarıda da açıklanmaya çalışıldığı üzere dava konusu ibarede de mevcuttur. İptali talep edilen ibarede veya başka kanun hükümlerinde kamu görevlisince yapılan stajın hizmetin sunumunu aksatmadan görevle birlikte ne şekilde yerine getirilebileceğine dair bir açık belirleme yer almamaktadır.

10. Sonuç olarak yukarıda açıklanmaya çalışıldığı üzere dava konusu ibarenin belirli olmadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu için iptali gerektiği kanaatinde olduğumdan çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞI OY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu 8/6/2022 tarihli ve 7409 sayılı Kanunun 1. maddesi ile 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 16'ncı maddesinin ikinci fıkrasına eklenen ikinci cümlenin "Adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcılar hariç olmak üzere," kısmı dışındaki bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle bu karara katılma imkânı olmamıştır.

2. Kural "...kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar da görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir..." şeklindedir.

3. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtildiği üzere Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devletidir. Hukuk devleti ise Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Yasal düzenlemeler, yasa koyucunun takdir yetkisi içinde olmakla birlikte yasa koyucu bu yetkisini kullanırken Anayasa'ya bağlı kalmak durumundadır.

4. Hukuk devletinin olmazsa olmaz koşulu olan "bağımsız yargı", yargının olmazsa olmaz koşulu olan "savunma" ile birlikte anlam kazanır. Savunma, "sav-savunma-karar" üçgeninden oluşan yargının vazgeçilmez ögesidir. Adaletli bir yargılamanın varlığı, ancak avukatın etkin katılımıyla sağlanabilir. (AYM, E.2007/16, K.2009/147, 15/10/2009)

5. Sadece hukuk fakültesinden mezun olmak, hakimlik-savcılık meslekleri gibi avukatlık mesleğini de icra etmek için yeterli olamaz.

6. Hâkim ve savcılık da olduğu gibi avukatın da yetkinliği, hukuk formasyonuna sahip olması ve tecrübe edinmesi hem kamunun hem de yargının beklediği bir husustur.

7. Yargılamanın önemli bir unsuru olan avukatlık mesleğinin uzmanlık ve belli bir yetiştirme dönemi gerektirmesi nedeniyle staj şartı getirilmesi suretiyle çalışma hürriyetinin ve çalışma hakkının sınırlanması mümkündür (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/05/2015; E.2020/43, K.2022/116, 13/10/2022, § 15).

8. Adaletli bir yargılamanın yapılabilmesinin ilk aşaması iyi bir hukuk eğitiminin verilmesi ve akabinde meslek öncesi nitelikli bir stajın yapılmasıdır. Avukatlık stajına dair böyle bir düzenlemenin iki meşru amacı ya da gereği olabilir. Birincisi sayısal olarak avukata duyulan ihtiyaçtır. Nitekim açılan çok sayıda hukuk fakültesi nedeniyle hukuk mezunu sayısında büyük bir artış meydana gelmiştir. Söz konusu düzenleme öncesinde dahi stajyerler, yanında staj yapacak avukat bulmakta zorluk çekmekteydiler. O halde böyle bir gereklilik yoktur. İkinci gereklilik avukatlık stajının daha iyi yapılmasının sağlanması olabilir ki dava konusu düzenleme stajı bir sertifika programına indirgeme ihtimali nedeniyle bu amaca da hizmet etmekten uzaktır.

9. Söz konusu düzenlemenin görüşüldüğü TBMM'deki komisyonda aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir: "Avukatlık stajı günümüzde belli bazı şekil şartları içerisinde yürütülmektedir ve bir hukuk fakültesi mezununun stajını yapabilmesi için kesintisiz bir

şekilde staj sürecini tamamlaması gerekmektedir. Hukuk fakülteleri avukat yetiştiren değil, hukuk formasyonu veren, hukukçu yetiştiren yerlerdir. Avukatlık mesleği, gerçek anlamda staj süreci içerisinde öğrenilebilecektir. Avukatlık mesleği, asli bir meslektir ve bir sertifika veya kurs programı gibi değerlendirilmesi mümkün değildir. Hukuk fakültelerinin giderek artan sayısı, hukuk formasyonunun doğru bir şekilde verilmemesi, avukatlık stajının liyakat kazandıracak şekilde gerektiği gibi yapılmaması ve ücretsiz iş gücü hâline gelen stajyer avukatların yaşadığı ekonomik problemler gibi birçok sorun alanı bulunmasına rağmen. Teklif bu sorunlara çözüm bulunmasına ilişkin düzenlemeler içermediği gibi, avukat stajının özünüle bağdaşmayan düzenlemeleri nedeniyle avukatlık mesleğini alternatif, tali bir iş hâline dönüştürecektir. Nasıl ki hâkimlik ve savcılık mesleğinin öğrenilmesi için bir ferah öğrenme modeli bulunmaktaysa, aynı şekilde asli bir meslek olan avukatlık mesleğinin öğrenildiği staj süresi, sosyal devlet ilkesi gereği teminat altına alınmalıdır. Stajyer avukatlar, hâkim ve savcı adayları ile aynı özlük haklara kavuşturulmalı ya da en azından asgari ücret seviyesinde bir ücretle kamu tarafından desteklenerek stajlarını etkin olarak yapmaları sağlanmalıdır. ”

10. Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliği'ne göre avukatlık stajı bir yıldır. Staj, altı ay süre ile mahkeme ve adalet dairelerinde, altı ay da bir avukat yanında yapılır. Staj kesintisiz olarak yapılır. Stajyerin haklı nedenlerle devam edemediği günler avukatlık Kanunu'nun 23. maddesinde belirtildiği şekilde tamamlattırılır. Stajyer, staj eğitim çalışmalarını aksatmamak koşuluyla, avukatla birlikte duruşmaları izler. Avukatın yazılı olur vermesi halinde bizzat avukatlık Kanunu'nda belirtilen mahkemelerdeki duruşmalara girer. Mahkemeler ve idari makamlardaki işleri takip eder. Dava dosyalarını hazırlar, gerekli araştırmaları yapar, yazışmaları düzenler, icra takipleri yapar, takip hukukunun aşamalarına eylemli biçimde katılır.

11. Söz konusu düzenleme ile kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar bir yandan kamuda çalışırken bir yandan avukatlık stajı yapacaktır. Bu durum fiili anlamda nitelikli bir stajın yapılmasını engelleyecektir. Avukat stajyerleri duruşmaya giremeyecek, bir avukatlık bürosunda edineceği uygulamaya dönük tecrübeden mahrum kalacaktır. Böylesi bir staj, avukatlık mesleğinin niteliğini daha da düşürecek ve avukatlık mesleğini icra etmek isteyenler arasında haksız rekabete yol açabilecektir.

12. Avukatlık stajının kâğıt üzerinde yapılması sonucunu doğurabilecek düzenleme avukatlık stajı ile amaçlanan niteliğin ve mesleki gelişimin sağlanmasına engel olacaktır. Örneğin öğretmen olan bir avukat stajyeri görev yaptığı okulda derslerine giremeyecektir. Avukatlık stajı yapmak isteyen kamu görevlilerinin görevi ile birlikte stajını yapması birinden birini ya da her ikisini gerektiği gibi yapmasını engelleyecektir. Kamu görevlilerine avukatlık stajı yapması konusunda illaki bir imkân sağlanacak ise kanun teklifinin ilk halinde belirtildiği üzere “Bu kişiler, staj süresince görev yeri saklı kalarak aylıksız veya ücretsiz izinli sayılır ve bu dönemde yıllık izinlerini de kullanabilir. Talep halinde ilgili birimlerce ücretsiz izin verilir.” şeklinde ücretli ya da ücretsiz izin verilmek suretiyle stajı gerçek anlamıyla yapmaya imkân verecek nitelikte bir düzenleme yapılabilirdi.

13. Kamu personelinin büyük bölümü ancak yerinde hizmet sunabilecekleri; öğretmenlik, polislik, askerlik, maliye memurluğu, tapu memurluğu, nüfus memurluğu, gümrük memurluğu, orman memurluğu gibi görevlerde çalışmaktadır. Kamu personelinin hem çalışma yükümlülüğünün hem de tam zamanlı avukatlık stajının birlikte yürütülmesini mümkün kılacak kolaylığın nasıl sağlanabileceği belirsizdir.

14. Davaya konu fıkıradaki, kolaylık sağlanacağından söz edilmiş ise de her iki tarafta da çalışma zorunluluğu devam ettiği sürece bu kolaylığın nasıl sağlanacağı bir muamma olarak kalacağından hukuki belirsizlik nedeniyle söz konusu cümle Anayasa Mahkemesince oy birliği ile iptal edilmiştir. Nitekim idari yarıya yansıyan bazı uyuşmazlıklarda, ilgili kişilerin bir yıl boyunca ücretli izinli sayılmaları gerektiği yolunda iddialarının bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla aynı anda iki yerde çalışma yükümlülüğü devam ettiği sürece belirliliğin sağlanması mümkün değildir. Kamu personelinin avukatlık stajı yapmasına kolaylık sağlanmasına yönelik cümlenin iptalindeki gerekçeler dava konusu iş bu cümle içinde geçerlidir.

15. Staj şartının sağlanmasının kolaylaştırılması yönünden düzenleme yapılması kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır. Ancak sağlanan kolaylıkların hukuk devletinin gerektirdiği belirlilik ve öngörülebilirlik koşullarını sağlaması gerekir.

16. Söz konusu düzenlemede kamu görevlilerinin avukatlık stajı yaparken görevi ile stajı arasında nasıl bir denge kuracağı, personelin geçici görevle başka bir ilde görevlendirilmesi veya askeri personelin yurtdışı operasyonda görevlendirilmesi gibi durumlarda ne olacağı gibi birçok belirsizlik mevcuttur. Düzenlemede bu belirsizliği gidermeye elverişli bir çerçeve bulunmamaktadır. Kural ile personel mevzuatının çatıştığı ve kuralın personel mevzuatı karşısında fiilen uygulanamaz olduğu sonucuna varılmaktadır. Staj yapacak kişinin kamu görevini aksatmadan nasıl staj yapabileceğinin açık olmadığı, dolayısıyla hukuk devleti ilkesi gereği kanunların açık ve net şekilde düzenlenmesi gerektiği, bu nedenle iptali talep edilen hükmün Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

17. Söz konusu düzenleme ile hâkim ve savcı stajyerinin ayrık tutulması, yargılamada yargının kurucu unsurlarından olan savunma kurumunun önemsizleştirilmesi sonucunu doğuracaktır. Hakimlik ve savcılık yeni kanun ile daha da nitelikli hale getirilmeye çalışılırken, aynı çabanın avukatlık mesleği için de gösterilmediği açıktır. Bu düzenleme ile kamu kurumunda ekonomik güvencesi olan kesime imtiyazlı staj hakkı tanınmaktadır. Düzenleme, avukatlık stajını fiili olarak yapan ve herhangi bir geliri veya işi olmayan hukuk fakültesi mezunu ile kâğıt üzerinde yapan ve kamuda görev yapan veya özel sektörde sigortalı olarak çalışan hukuk fakültesi mezunu bireyler arasında ayırıma neden olabilecektir. Eşitlik ilkesiyle de bağdaşmayan bu durum çalışma barışının bozulması sonucunu doğuracaktır. Düzenleme bu yönüyle Anayasa'nın 10. maddesindeki "eşitlik" ilkesine aykırıdır.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Yargının kurucu unsurlarından olan, bağımsız, serbestçe temsil eden, hukuksal ilişkilerin düzenlenmesinde, her türlü hukuksal sorun ve uyuşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesinde ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasında temel görev üstlenen avukat, hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkının da önemli bir unsurudur. (AYM, E.2007/16, K.2009/147, 15/10/2009)

19. Avukatlık mesleğinin yargılama faaliyeti kapsamında iddia ve savunma bakımından önemli bir görev olduğu dikkate alındığında maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi ve adil yargılama yapılabilmesi için avukatların nitelikli ve işinin ehli olması gerekir. Ancak bu takdirde savunma hakkı, hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı

gerçek anlamda sağlanabilir. Bu ise ancak avukatlık stajının donanımlı ve fiili şekilde yapılması ile mümkündür. Avukatlık stajının kâğıt üstünde yapılması halinde staj ile amaçlanan nitelik ve mesleki gelişim sağlanamayacaktır. Savunmanın yetkin olmaması temsil ettiği vatandaşların adil yargılanma haklarına, savunma haklarına ve hak arama hürriyetlerine zarar verecek olması nedeniyle dava konusu kural Anayasa'nın 36. maddesine aykırıdır.

20. Anayasa'nın 128. maddesine göre kamu hizmetleri genel itibariyle kamu personeli eliyle yürütülür. Kural hiçbir belirleme yapmaksızın kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlara da görevleri sırasında avukatlık stajı yapma imkanını düzenlerken, idare hizmetin kesintisiz ve düzenli yürütülmesinden sorumlu olmaya devam etmektedir. Bu kapsamda kamu görevlilerinin çalışma şekillerinin ve izinlerinin kanunla düzenlenmesi gerekir.

21. İtiraz başvurusunda belirtildiği üzere kural, kamu hizmetlerinin sürekliliği ve bu hizmetlerin kamu görevlileri ile yürütüleceği göz önüne alındığında, kamu görevlisinin, görevini yerine getirmeyerek avukatlık stajı yapması halinde kamu hizmetinin aksayacağı, Devletin temel görevleri arasında yer alan kamu hizmeti sunma görevinin, Türkiye Cumhuriyeti Devleti vatandaşları açısından olumsuz yönde etkileneceği ve aksayacağı, kamu hizmetinin süratle sunulması ilkesinin zedeleneceği, kamu hizmetinin geç işlemesi sonucuna yol açacağı ortadadır. Bu sebeple söz konusu düzenleme Anayasa'nın 128. maddesine aykırıdır.

22. Anayasa'nın 135. maddesi ile birlikte Avukatlık Kanunu'nun Barolara ve Türkiye Barolar Birliği'ne yüklediği görevler, tanıdığı hak ve yetkilerle bu kuruluşların toplum ve devlet yaşamı için göz ardı edilmeyecek önemleri de düşünülürse, iyi bir avukatlık stajının ne kadar gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır.

23. Düzenleme ile getirilen kuralın bir yönü kamu kurum ve kuruluşlarını ilgilendirirken diğer yönü Türkiye Barolar Birliği ve Baroları ilgilendirmektedir. Zira kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Baroların özerkliği dikkate alındığında avukatlık stajının usul ve esaslarını belirlemesine meşru amacı olmayan bir müdahale söz konusudur.

24. Dava konusu kurala dayalı olarak Adalet Bakanlığınca çıkarılan 22/6/2023 tarihli ve 31874 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görev Yapanlar ile Sigortalı Olarak Çalışanların Avukatlık Stajı Hakkında Yönetmeliğin 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da, kamu kurum ve kuruluşlarının, stajyerlerin yarı zamanlı, dönüşümlü, vardiyalı, nöbet usulü, uzaktan veya esnek çalışma gibi imkânlardan yararlanmalarını sağlayacağı belirtilmiş izin gibi bir imkandan söz edilmemiştir. Ayrıca tekrar etmek gerekirse Bakanlığın çıkardığı yönetmelikte de staj yapacak kamu görevlilerinin yarı zamanlı, dönüşümlü, vardiyalı, nöbet usulü, uzaktan veya esnek çalışma gibi imkânlardan mevcut kurallar çerçevesinde nasıl yararlanabileceklerine dair hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Kamu personellerinin kurumları bu şekilde staj yapanlara ne kadar imkân tanırsa Türkiye Barolar Birliği ve Barolar stajyerleri o kadar eğitime tabi tutabilecektir. Bu yönüyle kural Anayasa'nın 135. maddesi kapsamında kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Türkiye Barolar Birliği ve baroların özerkliği de zedelemektedir.

25. Özetle hukuk devletinin olmazsa olmaz koşulu olan “bağımsız yargı”dır. Adaletli bir yargılamanın varlığı “sav-savunma-karar” üçgeninde görev alan hukukçuların

yetkinliği ve hukuk nosyonuna sahip olması ile mümkündür. Bu yetkinliği sağlayacak olan ise iyi bir hukuk eğitimi, verimli bir staj dönemi ve ihmal edilmemesi gereken meslek iği eğitimlerdir. Yapılacak düzenlemeler bu amaca hizmet etmelidir.

26. Aksi takdirde böyle bir ortamda yeterli bir mesleki hukuk formasyonuna sahip olmadan mesleğe başlayan avukatlar nedeniyle hukuk alanında ortak dil oluşturulması zorlaşacağından bir hukuk devletindeki hukukun üstünlüğü, adil yargılanma hakkı, normlar hiyerarşisi gibi mutabakatın sağlanması zorunlu en temel konularda bile çok farklı uçlara kadar savrulabilen görüşleri hiç çekinmeden ifade etmeye çalışan meslek erbabı avukatlara rastlanılabilecektir.

27. Yukarıda açıklanan sebeplerle dava konusu kural Anayasa'nın 2., 10., 36., 128. ve 135. maddelerine aykırıdır.

ye
Kenan YAŞAR